

**ПРОЕКТ «КУРС: ОСВІТА» ЯК СКЛADOVA МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

М. Г. Ватковська, канд. філос. наук, Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, vatkovskaya@gmail.com

В статті обґрунтовані напрями модернізації системи державного управління в сфері освіти за рахунок широкого застосування комплексних інформаційно-освітніх проектів. Розглянуті складові програмного комплексу «КУРС: Освіта», впровадження якого покликане оптимізувати процес державного управління освітньою галуззю на всіх його рівнях.

Ключові слова: електронно-освітній проект, інформатизація, інформаційна система, модернізація, освіта, управління.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення висувають перед усіма державними інституціями нові вимоги, одна з яких – потреба відповідати викликам інформаційного суспільства. Модернізація системи державного управління, її переорієнтація на можливості застосування новітніх інформаційних технологій є найважливішим фактором підвищення ефективності процесу публічного управління у наш час. Одним з пріоритетних напрямів державного управління є реформування освітньої галузі. «Система освіти є однією з найбільш наближених до кінцевого споживача (громадянина), її основною ознакою має бути динамічність та готовність швидко відповідати на запити часу та потреби ринку» [1, с.31]. Як відповідь на ці виклики, в останнє десятиліття набуває поширення такий напрям модернізації сфери освіти як впровадження інформаційно-освітніх проектів, які принципово змінюють уявлення про процес управління. Одним з таких проектів є програмний комплекс «КУРС: Освіта», впровадження якого почалося з лютого 2009 року і триває й нині. Слід зазначити, що для модернізації державного управління цей проект має велике значення, адже відповідає цілям дорожньої карти реформ модернізації системи управління освітою в Україні, а саме: «сприяє підвищенню якості освітніх послуг та підвищенню конкурентоспроможності національної освіти» [1, с.40].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні аналіз модернізації державного управління у галузі освіти входить до кола наукових інтересів таких вітчизняних фахівців, як М. М. Білинська [2], С. В. Григанська [3], Т. О. Лукіна [4], С.

В. Майборода [5], В. М. Огаренко [6], Л. Л. Прокопенко [7], В. В. Сиченко [8] та інші. Також ця розробка спирається на нормативно-правові акти [9–11], що регулюють на законодавчому рівні особливості впровадження та використання у галузі освіти складових досліджуваного програмного комплексу. Під час дослідження автором аналізувалися і безпосередньо можливості: системи електронної реєстрації в дошкільній навчальній заклад [12], Комп'ютерних програм «КУРС: Школа» та «КУРС: Дошкілля» [13–14], Порталу «Мої знання» [15], концепції впровадження єдиної освітньої мережі в регіоні [16].

Разом з тим треба відзначити, що спостерігається дефіцит наукових досліджень з проблематики застосування конкретних інструментів управління освітньою галуззю в умовах становлення інформаційного суспільства, чим обумовлено вибір даної теми для вивчення.

Формулювання мети статті. Основне завдання даної статті полягає в аналізі управлінського аспекту функціонування складових програмного комплексу «КУРС: Освіта», що забезпечить модернізацію підходів до державного управління на рівні впровадження електронних проектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дослідженні «Модернізація системи управління освітою в Україні: дорожня карта реформ» [1] автори пропонують перелік рекомендацій щодо проведення реформ у системі управління освітою в Україні, серед яких варто зупинитися на такому положенні. Потрібно «створити єдине електронно-освітнє середовище (ЕОС), до якого будуть підключені всі рівні «управлінської ве-

ртикалі», навчальні заклади всіх сфер, типів та форм власності та їх працівники з різним рівнем доступу та функціональності, а також споживачі послуг (діти, батьки)» [1, с.54]. У контексті останнього варто відзначити, що саме подібні електронно-освітні проекти як «КУРС: Освіта» є одним з кроків модернізації всієї освітньої галузі України у цілому та аспекті створення єдиного електронно-освітнього середовища зокрема. Програмний комплекс «КУРС: Освіта» являє

собою різноманітні освітні проекти, кожен з яких має свою мету та спрямований на задоволення потреб різних категорій споживачів, але разом зі своєю автономністю, програми «КУРСу: Освіта» поєднані між собою різноманітними базами даних та програмами-сателітами. Для більш детального аналізу особливостей функціонування програми «КУРС: Освіта» доцільно розглянути його складові, подані в таблиці (табл.1).

Таблиця 1

Складові програмного комплексу «КУРС: Освіта»

Назва складової	Характеристики складової
Комп'ютерна програма «КУРС: Школа»	Дозволяє автоматизувати і якісно управляти навчальним процесом, генерує обов'язкові форми звітності ЗНЗ-1 і 83-РВК, затверджені наказом Міністерства Освіти і Науки України [9-10] та форму статистичної звітності 77-РВК, затверджену наказом Держкомстату і пересилає їх електронні версії згідно підпорядкованості. Може працювати у двох режимах: з доступом і без доступу до мережі Інтернет.
Комп'ютерна програма «КУРС: Дошкілля»	Призначена для ведення єдиної бази даних дитячої дошкільної установи, управління процесами, обліку дітей дошкільного віку і автоматичного складання обов'язкового статистичного звіту за формою 85-к. [14].
Портал ІСУО – інформаційна система управління освітою	Призначений для консолідації даних із загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів (з програм «КУРС: Школа» та «КУРС: Дошкілля»), на порталі генеруються обов'язкові форми звітності, затверджені діючим законодавством [17].
Програма «Електронна реєстрація в ДНЗ»	Дає можливість уникнути проблем щодо отримання місць у дитячому садочку, поставивши дитину в електронну чергу, не виходячи з дому [17]. Завдяки електронній реєстрації, управлінець, маючи відповідні адміністративні права (на порталі ІСУО [17]), має змогу контролювати процес зарахування дітей, відслідковувати категорії дітей, що в невдовзі прийдуть до ДНЗ та запобігати корупційним діям на цьому ґрунті.
Портал «Мої знання» - електронні щоденники в Інтернеті	Призначений для управління навчальним закладом і поліпшення якості навчального процесу, а також покращення взаємодії між вчителями, учнями та батьками. Структурно портал «Мої знання» може бути поділений за різними групами користувачів – для шкіл, для вчителів, для учнів та для батьків [15].

У межах зазначених складових програмного комплексу «КУРС: Освіта» можна виокремити елементи, що є виразно управлінськими та забезпечують різні рівні управління сферою освіти.

Так, програма «КУРС: Школа» [13] з позиції управління змінює уявлення про роль керівника у сфері освіти у цілому, починаючи від керівництва школи і завершуючи управліннями найвищої ланки. За допомогою програми складається розклад занять, який визначає роботу вчителів та учнів, адміністрації та всього закладу в цілому і, як наслідок, поліпшується ефективність роботи школи, складаються більш комфортні умови для її плідотної роботи. Корис-

туючись програмою, директор школи має змогу, задаючи параметри системи, створювати різноманітні звіти в автоматичному режимі. Це забезпечується за рахунок того, що програма працює з особистими даними кожного учасника-суб'єкта навчально-виховного процесу, узагальнює їх. Наприклад, завдавши певні параметри пошуку, директор школи має змогу отримати інформацію про певну категорію викладачів, а саме – за віковим, професійним контингентом. У свою чергу відділи (управління) освіти районних державних адміністрацій можуть зробити це на своєму, районному рівні, через портал інформаційної системи управління освітою, який є сателітом проекту

«Курс:Освіта». Крім того, запровадження такої моделі управління, спрощує процедуру прийняття освітянських звітів на місцевому, районному та обласному рівнях.

Відповідно, варто відзначити, що до основних принципів управління програми «КУРС: Школа» слід віднести: розширення функціональних можливостей системи, з урахуванням як побажань навчальних закладів, так і рівня управлінської системи; гнучкість системи програми до індивідуальних потреб освітніх установ; принцип адаптивності та простоти в експлуатації, програма не вимагає спеціальної підготовки та вміння працювати зі складними програмно-апаратними засобами. У межах функціонування цієї програми змінюється роль управління освітнім процесом, зокрема в позиціях формування звітів та можливості отримання інформації соціально-демографічного та соціально-економічного характеру з певної школи, певного району, міста та регіону в цілому, державним службовцем на районному, обласному, загальнодержавному рівнях державного управління у галузі освіти.

«КУРС: «Дошкілля» [14] враховує всі відомості про педагогічний склад, вихованців, їх батьків або опікунів, веде контроль і відображення відвідуваності протягом тижня, місяця, року, для окремих груп так і для усього закладу в цілому, покращує ефективність роботи дитячої дошкільної установи, створює комфортніші умови для плідної роботи персоналу. За допомогою програми «КУРС: Дошкілля» здійснюється планування роботи адміністрації і всього закладу в цілому. У межах комп'ютерної програми «Дошкілля» державний службовець отримує доступ до звітів дитячих навчальних закладів, має змогу створювати власні звіти, спираючись на базу цього курсу.

Програма «Україна. Інформаційна система управління освітою» [17] – це той ресурс, який змінює уявлення про особливості контрольних функцій державних службовців, уявлення про особливості взаємин державних службовців та їх клієнтів. І головне на чому треба наголосити – ІСУО робить процес взаємин у сфері освіти прозорим та відкритим.

Так з головної електронної сторінки ІСУО, маючи права адміністратора можна

здавати певну систему пошуку інформації, через встановлені фільтри за параметрами пошуку: дошкільні навчальні заклади/ загальноосвітні навчальні заклади, персонал ДНЗ/ЗНЗ, діти ДНЗ/ЗНЗ. Такий пошук полегшує вибірку необхідних даних і складання різноманітних звітів, значно зменшує час між заданими параметрами і отриманими даними, змінюючи таким чином, саму модель управління.

Наслідком впровадження ІСУО в Україні можуть стати зміни до управління фінансовою системою освіти, зміни системи контролю якості освіти, в системі моніторингу фахової підготовки вчителів / викладачів, зміни у процесі забезпечення (матеріального та технічного) усіх ЗНЗ. Впровадження ІСУО в Україні здійснюються на основі чинної нормативно-правової бази [11].

ІСУО вирішує проблеми забезпечення органів управління освітою повною оперативною та достовірною інформацією про діяльність навчальних закладів, що дає можливість здійснювати освітній менеджмент на більш високому рівні, ефективніше планувати витрати бюджетів всіх рівнів в рамках реалізації освітянських програм, раціонально та обґрунтовано корегувати напрями для подальшого розвитку освіти як окремих регіонів, так і держави в цілому, а з іншого боку – забезпечувати відповідний рівень контролю за діяльністю навчальних закладів [18].

Проект «Електронна реєстрація в ДНЗ» як складова «КУРСУ: Освіта» змінює звичне уявлення про управління освітнім процесом, оскільки, щоб, наприклад, мати узагальнену картину про кількість дітей, що знаходяться у черзі до дитячого садка, державному службовцю не знадобиться багато часу та паперова документація. Електронна реєстрація дозволяє працівникам управлінь і відділів освіти координувати наповнення груп у ДНЗ та забезпечує повну прозорість і відкритість цього процесу.

Таким чином, проведений аналіз особливостей формування ІСУО як складової частини програмного комплексу «КУРС: Освіта» дає змогу говорити про те, що сьогодні ця система є одним з етапів модернізації багаторівневої системи публічного управління у галузі освіти України, що ха-

рактизується такими показниками. Створення первинних баз даних установ і закладів освіти, що постійно оновлюються, опрацьовуються, узагальнюються і піднімаються на вищий рівень у межах даної інформаційної системи управління, що спрощує процедуру оброблення статистичної звітності і є основою для створення інформаційного забезпечення на кожному з рівнів управління. ІСУО сприяє формуванню єдиного стандарту прийняття звітної інформації, де управлінець виконує роль модератора, позбавляючись при цьому певних владних повноважень. ІСУО виступає як узагальнена управлінська система, яка змінює усю вертикаль процесу публічного управління, в межах якої утворюється єдиний інформаційно-освітній простір, основна мета існування якого – змінити модель управління.

У межах аналізу управлінського аспекту функціонування програмного комплексу «КУРС: Освіта» зупинимось на ще одному її складнику – порталі «Мої знання» [6], який слід вважати одним з елементів модернізації багаторівневої системи управління у галузі освіти України. Портал має чітку ієрархічну систему управління, де кожен користувач має право отримувати та коригувати лише ту інформацію, що знаходиться в межах його повноважень, що безперечно підвищує якість та ефективність роботи цього порталу.

Висновки. Проведений аналіз управлінського аспекту функціонування складових програмного комплексу «КУРС: Освіта» дає змогу констатувати таке. Модернізація сфери освіти шляхом впровадження комплексних інформаційно-освітніх проектів дозволяє охопити широке коло управлінських проблем, починаючи від особливостей управління дошкільним навчальним закладом, закінчуючи управлінням навчальним процесом у школі. Складові програмного комплексу «КУРС: Освіта» покликані оптимізувати процес державного управління освітньою галуззю на всіх її рівнях. Внаслідок їх практичного впровадження є змога констатувати зміни, що відбулися в галузі управління сферою освіти. Змінилася роль державного службовця чи посадової особи місцевого самоврядування від «чиновника, що вимагає звітну інформацію», від контро-

лера до активного учасника процесу, який шляхом використання інформаційних технологій спроможний самостійно формувати потрібну статистичну інформацію, перевіряти її за допомогою Інтернету, що говорить про оптимізацію процесу взаємодії суб'єктів управління навчального процесу. Також впровадження цього проекту змінює традиційне уявлення про те, як можна влаштувати дитину до дошкільної установи, уявлення про те, що батьки самі можуть обрати садочок, який їм до вподоби і зробити це не виходячи з дому. Електронна реєстрація у ДНЗ вирішує ці проблеми. Зміни стосуються і процесу взаємодії батьків з вчителями та школою в цілому. Тепер батьки мають змогу у зручний для них час дізнаватися про особливості навчально-виховного процесу своїх дітей. У такий спосіб залучаються до взаємодії усі зацікавлені. Тут також частково знімається аспект необхідної фізичної присутності державного службовця у навчальному закладі для його перевірки – є можливість зробити це через віртуальний простір. В цілому, варто відзначити, що проект «КУРС: Освіта» радикально змінює уявлення про те, що таке освітня послуга і про те, що таке управління освітнім процесом.

Подальшого дослідження потребують інші інформаційно-освітні проекти, що сприяють модернізаційним змінам державного управління в галузі освіти України.

Література

1. Модернізація системи управління освітою в Україні: дорожня карта реформ / за заг. ред. Горуненко О. В. – К., 2014. – 84 с.
2. Білинська М. М. Державне управління галузевими стандартами в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні / М. М. Білинська ; Національна академія держ. управління при Президентові України. – К. : Видавництво НАДУ, 2004. – 248 с.
3. Григанська С. Удосконалення державного управління вищою освітою / С. Григанська // Держава та регіони. – Серія: Державне управління. – 2007. – № 4. – С. 52–58.
4. Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні: [монографія] / Т. О. Лукіна. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 292 с.
5. Майборода С. В. Державне управління вищою освітою в Україні: структура, функції, тенденції розвитку (1917–1959 рр.) / С. В. Майборода: моногр. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 308 с.
6. Огаренко В. М. Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг / В. М. Огаренко. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. –

328 с.

7. Прокопенко Л. Л. Становлення державного управління освітою в Україні : історико-теоретичний аспект / Л. Л. Прокопенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/1/07.pdf>

8. Сиченко В. В. Механізми регулювання системи освіти: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / В. В. Сиченко. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 400 с.

9. Про затвердження форм звітності з питань загальної середньої освіти та інструкцій щодо їх заповнення: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 766 від 02.07.2012 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1208-12>

10. Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 02 липня 2012 року № 766: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 809 від 09.07.2014 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0872-14/para7#n7>

11. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні: Указ Президента України № 926/2010 // Офіційний веб-портал Верховної Ради

України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4>

12. Електронна реєстрація в дошкільні навчальні заклади // Україна. ІСУО [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reg.isuo.org/preschools>

13. Комп'ютерна програма «КУРС: Школа» // КУРС: Школа [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ekyrs.org/about/>

14. Комп'ютерна програма «КУРС: Дошкілля» // КУРС: Дошкілля [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dnz.ekyrs.org/news/id/1/>

15. Мої знання // Мої знання. Інформаційно-освітня мережа [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mz.com.ua/>

16. Концепція впровадження єдиної освітньої мережі в регіоні. Методичний посібник; Інформаційна система управління освітою // Україна. ІСУО [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://isuo.org/docs>

17. Інформаційна система управління освітою // Україна. ІСУО [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://isuo.org/>

18. Концепція впровадження єдиної освітньої мережі в регіоні. Методичний посібник; Інформаційна система управління освітою // Україна. ІСУО [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://isuo.org/docs>

ПРОЕКТ «КУРС: ОБРАЗОВАНИЕ» КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

М. Г. Ватковская, канд. филос. наук, Днепрпетровский областной институт последипломного педагогического образования

В статье обоснованы направления модернизации системы государственного управления в системе образования за счет широкого использования комплексных информационно-образовательных проектов. Рассмотрены составляющие программного комплекса «КУРС: Образование», внедрение которого призвано оптимизировать процесс государственного управления образовательной отраслью на всех его уровнях.

Ключевые слова: электронно-образовательный проект, информатизация, информационная система, модернизация, образование, управление.

THE «COURSE: EDUCATION» PROJECT AS PART OF MODERNIZATION OF THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM OF EDUCATION IN UKRAINE

M. G. Vatkovska, Ph. D (Philosoph.), Dnepropetrovsk regional Institute of postgraduate pedagogical education

The directions of governmental administration's modernization in the system of education with a help of a wide use of multipurpose information and educational projects are grounded. The components of program complex «COURSE: Education» are examined, the implementation of which is aimed to optimize the process of governmental control in the educational sector at all its levels.

Keywords: electronic and educational project, informatization, informational system, modernization, education, management.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Бардасем А. В.

Надійшла до редакції 21.07.15.